

Tutkijoiden suositus: Ilmastonmuutos on otettava huomioon hyvinvointialueiden strategisessa johtamisessa

Hyvinvointialueiden päättäjillä on keskeinen rooli ilmastokestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Ilmastonmuutos vaikuttaa jo nyt väestön terveyteen ja palvelutarpeisiin – samalla sote-sektori tuottaa merkittäviä kasvihuonekaasupäästöjä.

On aika toimia viisaasti ja vastuullisesti, ja laatia alueille ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja sen hillintään kohdentuvat tavoitteet.

Isohoito-hanke tukee hyvinvointialueita ilmastotyössä ja jakaa hyviä käytäntöjä

Isohoito-hankkeen tavoitteena on mm. lisätä tietoisuutta ilmastonmuutokseen sopeutumisesta ja sen hillinnästä sosiaali- ja terveydenhuollossa, sekä edistää ilmastoiresilienssiä ja ilmastonmuutoksen hillintää sotessa.

Lisätietoja: thl.fi/isohoito

Ota yhteyttä hankkeen tutkijoihin:

Mikaela Grotenfelt-Enegren,
Virpi Kollanus
etunimi.sukunimi@thl.fi

Jutta Pulkki, Pia Wulff
etunimi.sukunimi@tuni.fi

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Tampereen yliopisto

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Soten osuus on 6,5% Suomen kansallisesta hiilijalanjäljestä

Terveydenhuollon osuus hiilijalanjäljestä oli 4,2% ja sosiaalihuollon 2,3% vuonna 2019. Soten päästöistä 78,5% syntyy hankinnoissa, eli käytettyjen materiaalien, tavaroiden, ruoan ja palvelujen tuotantoketjuissa [1].

Ilmastonmuutoksen hillintä on taloudellisesti järkevää

- Kansainvälisen arvion mukaan ympäristöystävällisillä hankinnoilla voidaan säästää yli 66 tuhatta euroa vuodessa yhtä leikkaussalia kohden [2].
- EU:ssa terveydenhuollon päästöjen aiheuttamien sairauksien kustannuksiksi on arvioitu 25,6 miljardia euroa vuodessa [3]. Suomessa nämä kustannukset voivat olla jopa 421 miljoonaa euroa vuodessa [4].
- Varautuminen ja päästöjen vähentäminen ovat usein edullisempia kuin reaktiivinen toiminta.

Hyvinvointialueena voitte esimerkiksi

- ✓ Asettaa alueellenne **hiilineutraaliustavoitteen**, kuten esim. Vantaan ja Keravan hyvinvointialue [5] ja HUS [6] ovat tehneet.
- ✓ Laatia **ympäristöohjelman**, joka ohjaa päästöjen vähentämistä käytännön tasolla, esim. lääke- ja ruokahävikin vähentämisessä [esim. 5-8].
- ✓ Ottaa ympäristöteemat mukaan **alueenne palvelustrategiaan** [esim. 9] ja investointisuunnitteluun.
- ✓ Varmistaa, että mm. sote-johdolla ja kiinteistöjen omistajilla on **selkeät vastuut** ilmastonmuutoksen hillitsemisessä.

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Ilmastomuutoksen terveysvaikutukset näkyvät sotessa

- Suomessa ilmastonmuutos lisää mm. helteisiin liittyvää kuolleisuutta ja sairastuvuutta, liukastumistapaturmia ja vektorivälitteisiä infektiosairauksia, kuten borreliosisia [4].
- Em. tautitaakka ja tapaturmat lisäävät terveyspalvelujen tarvetta ja käyttöä [4]. Esimerkiksi helleaalloista voi aiheutua Suomessa useita satoja sairaalahoitojaksoja [10]. Ilmastonmuutos lisää terveydenhuollon kustannuksia [11].

Sote-yksiköiden sisätilojen ylläampeminen on merkittävä ongelma

- Suomessa suuri osa helteisiin yhdistettävistä kuolemista tapahtuu sairaaloiden tai terveyskeskusten vuodeosastoilla [12]. Sisätilojen ylläampeminen sote-yksiköissä vaikuttaa myös hoitohenkilökunnan työhyvinvointiin [13].
- Helteen terveyshaittojen torjumisen tulee olla aktiivista sekä osa hyvinvointialueen varautumissuunnitelmia ja -toimintaa [12,14].

Hyvinvointialueena voitte esimerkiksi

- ✓ Huomioida ilmastonmuutoksen vaikutukset **strategisessa suunnittelussa ja palvelutarpeen ennakoinnissa**.
- ✓ Edistää **henkilöstön osaamista** ilmastonmuutoksen terveysvaikutuksista ja niihin vastaamisesta.
- ✓ Varmistaa, että vaikutukset huomioidaan alueenne **valmius- ja varautumissuunnittelussa** – erityisesti haavoittuvien väestöryhmien osalta.
- ✓ Varmistaa, että mm. sote-johdolla ja kiinteistöjen omistajilla on **selkeät vastuut** ilmastonmuutokseen varautumisessa.

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Lähteet

- [1] Pulkki, J., Wulff, P., Iivonen, S., Alanko, L., Alhola, K., Frilander, O., Hiilamo, H., Meriläinen, P., Nissinen, A., Savolainen, H., Suomalainen, E. & Setälä, L. (2023) Ekologisesti kestävä sosiaali- ja terveydenhuolto, Tavoitteet ja ohjausmekanismi. Hankeraportti. Helsinki 2023. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:49
- [2] Practice Greenhealth, Health Care Without Harm & Global Green and Healthy Hospitals (2020) Sustainable Procurement in Health Care Guide <https://practicegreenhealth.org/sites/default/files/2020-07/Sustainable%20procurement%20guide%20%28U.S.%20version%29.pdf>
- [3] Chen-Xu J., Corda M.O., Varga O. & Viegas, S. (2024) Health burden and costs attributable to the carbon footprint of the health sector in the European Union. Environment International, 2024;190. DOI : 10.1016/j.envint.2024.108828
- [4] Pulkki, J., Wulff, P., Grotenfelt-Enegren, M., Halonen, J. & Meriläinen, P. (2025) Soten vaikutus ilmastonmuutokseen, ja päinvastoin – hillinnän ja varautumisen tarve Pääkirjoitus. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 1/2025, 62. vuosikerta.
- [5] Vantaan ja Keravan hyvinvointialue (2025) Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen ilmasto-ohjelma <https://vakehyva.fi/fi/node/2143>
- [6] HUS (2022) Ilmastotiekartta kohti hiilineutraaliutta 2030 https://www.hus.fi/sites/default/files/2022-08/HUS_ilmastotiekartta_6_2022.pdf
- [7] Päijät-Hämeen hyvinvointialue (2023) Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ympäristöohjelma 2023-2025 <https://paijatha.fi/wp-content/uploads/2024/11/PAIJAT-HAMEEN-HYVINVOINTIALUEEN-YMPARISTOOHJELMA-pela-29012024.pdf>
- [8] Varsinais-Suomen hyvinvointialue (2024) Kestävän kehityksen ohjelma 2025-2029. <https://www.varha.fi/sites/default/files/2025-01/varha-kestavan-kehityksen-ohjelma-2025-2029.pdf>
- [9] Keski-Uudenmaan hyvinvointialue (2023) Hyvinvointialueen strategia ja palvelustrategia 2023-2025. <https://www.keusote.fi/wp-content/uploads/2023/02/Keski-Uudenmaan-hyvinvointialueen-strategia.pdf>
- [10] Kosonen R, Kurnitski J, Jokisalo J Kilpeläinen S, Farahani AV, Farhan Ejaz M, Simson R, Kollanus V, Lanki T, Tiittanen P, Vasankari T, Aro M. (2023) Ilmanvaihto- ja jäähdytysjärjestelmien resilienssi lämpöaaltojen ja hengitystieinfektioiden suhteen: Uudis- ja korjausrakennusten teknisten ratkaisujen toiminta muuttuvissa olosuhteissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:56. Valtioneuvoston kanslia, Helsinki.
- [11] de Preux, L. & Rizmie, D. (2021) How is the healthcare sector dealing with climate change? <https://www.economicsobservatory.com/how-is-the-healthcare-sector-dealing-with-climate-change>
- [12] Kollanus, V., Halonen, I.J., & Lanki, T. (2023) Helteen vaikutukset ja varautuminen terveydenhuollossa. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim, 139(13):1127–33.
- [13] Super (2022) Onko työpaikalla kuuma? Helle huolettaa hoitajia. Super, hoitoalan ammattilaisten verkkolehti. <https://www.superlehti.fi/ilmiot/onko-tyopaikalla-kuuma-helle-huolettaa-hoitajia/>
- [14] THL (2025) Helteen terveyshaittojen torjunta hoitolaitoksissa. <https://thl.fi/aiheet/ymparistoterveys/helle/helteen-terveyshaittojen-torjunta-hoitolaitoksissa>

